

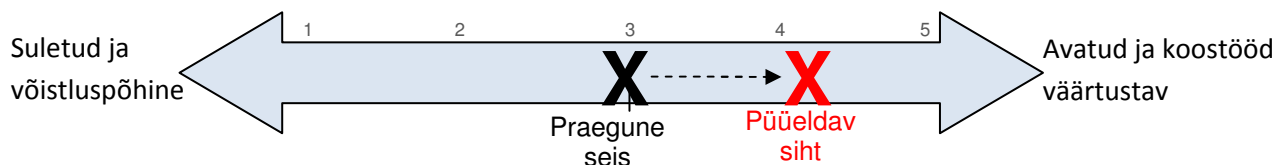
Visiooni võtmevalik: ÜHISKONNA VÄÄRTUSSÜSTEEM

Võtmevaliku olulisus

Ühiskonnas domineerivast väärtussüsteemist sõltub, kui meeldiv on seal elada ja ennast realiseerida liikmetel ja väljast tulijatel. See muutub üha olulisemaks teel majanduse innovatsiooni-põhisesse arenguetappi, kus tähtsaim on haritud ja ennast teostav inimene. Heade ühiskondlike suhete tähtsust on raske üle hinnata: kapseldunud, lõhestunud ja vaenulik ühiskond on konfliktialdis ja ebastabiilne. Teisalt see, mida peame inimlikult meeldivaks tolereerib erinevusi, olgu tegu inimeste või ideedega, soosib loovust ja ettevõtlikkust.

Võtmevaliku ja otspunktide kirjeldus

Väärtuste süsteem iseloomustab suhteid ja suhtlust ühiskonnas inimeste, ettevõtete, sotsiaalsete rühmade ja riigiasutuste vahel. *Suletud ja võistluspõhises* süsteemis kehtivad jõustruktuurid ja tugevama õigus. Üksikisik peab austuse välja teenima. Ühiskonnagruppide vahel on lõhed, õhkkond on hirmutav ja allasuruv, erandlikkust karistatakse ja loovust pärsitakse hukkamõistva suhtumisega. *Avatud ja koostööd väärtustavale* ühiskonnale on omane pürgimine iga isikut austava, koostööl põhineva ning erinevust, loovust ja algatust toetava ühiskonna poole. Vastupidiselt stagneerunud, suletud, võistluspõhisele ja hirmul põhinevale ühiskonnale on avatud ja koostööd väärtustavas ühiskonnas inimväärikus sünnipärane ja kuulub kõigile. Tegutsemist ohjab paljuhäälneline dialoog, inimesed kuulavad ja austavad üksteist.

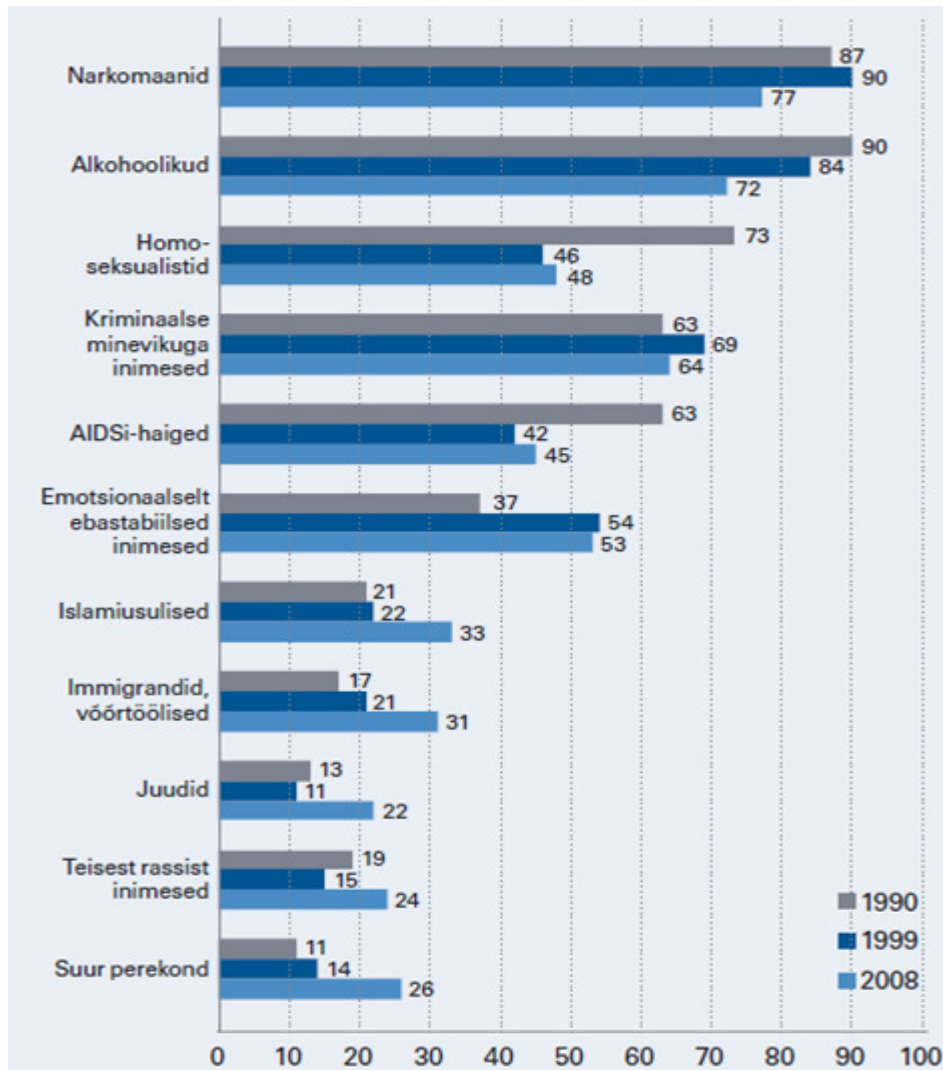
Eesti 2010	Praegune seis ja püüeldav siht	Eesti 2018
Eesti ühiskond on avatud majandusega ning avatud välismõjudele, kuid suletud võõrastele inimestele ja osalt ka uutele ideedele. Erinevust peljatakse ja tõrjutakse. Väärtus-maailm on üldiselt vabameelne, kuid tardumine harjumuspärase külge ja hirmu erinevuse eest karistatud saada takistab loovust.		Kaasav ja koostööd väärtustav ühiskond ning iga isikut toetav väärtussüsteem. Avatud hoiak uue ja harjumuspärasest erineva suhtes. Rahvuslikud, klassilised ja muud barjäärid ei takista suhtlemist, inimesi hinnatakse nende panuse, mitte positsiooni või tausta järgi. Nõrgemaid aidatakse.

Olulisemad sammud sihi saavutamiseks

- **Otsustusprotsesside läbipaistvuse suurendamine** - see loob tingimused hirmu vähenemiseks ning usalduse kasvuks ühiskonnas.
- **Arvamusliidrite ja tipp-poliitikute nähtav roll** avatud ja kaasavate väärtuste eestkõnelejana.
- Inimkesksete **väärtuste kandjate ja edendajate avalik tunnustamine**: näiteks võiks sisse seada Eesti oma siseriikliku „rahu-Nobeli“.
- **Arutelu meedia vastutusest**, mis aitab ära hoida poliitilise vastutuse hägustumist. Samuti sildistamisest loobumine - vaidlemine seisukohtade, mitte isikutega!
- Dialoogikanalite loomine võimu ja rahva vahel – pürgimus **parema argumendi demokraatia poole**
- **JOKK ≠ MOKK**: ei piisa sellest, et juriidiliselt on kõik korras, otsused ja väljaütlemised peavad olema korras ka moraalselt, st inimväärikusest lähtuvad.

Noppeid arvudest ja arvamustest

Eestlaste sallimatus **võõraste** suhtes on kasvanud

Keda Eesti elanikud naabriteks ei soovi (vastajate %, kes ütlesid, keda nad naabriteks ei soovi)?
 Allikas: Eesti Inimarengu Aruanne 2009

Lootus, et tolerantsus Eesti ühiskonnas kasvab seoses ühiskonna suurema avatusega muule maailmale, ei leia kahjuks kinnitust. Suurenenud on hoopis talumatus „teiste” suhtes, milles on tunda globaliseerumisprotsesside negatiivset mõju.

Andrus Saar (Muutused Eesti väärtushinnangutes aastail 1990–2008, Inimarengu Aruanne 2009)

Kokkuvõte on koostatud Arengufondi ekspertide poolt ning selles on kasutatud Kasvuvisioni loomise käigus toimunud erinevate arutelude tulemusi. Kevadel visiooni töötoas 30-ne mõtteerksa inimese poolt defineeritud ja kevadisel Arenguforumil testitud visiooni võtmevalikuid avasid sügisel Arengufondi juures koos käinud ekspertrühmad. Võtmevaliku „Ühiskonna väärtussüsteem” ekspertrühma vedas livi Anna Masso. Aruteludel osalesid: David Vseviiov, Ülle Madise, Marek Tamm, Aune Past ja Daniel Vaarik.